

Centrum Veilig en Gezond Uitgaan

**Ontremd en overmoedig
Drugs en agressie
in het uitgaansleven**

Het uitgaansleven heeft een belangrijke sociale functie en biedt ontspanning. Uitgaan gaat soms gepaard met agressief gedrag van mensen die onder invloed zijn van alcohol en drugs. Gemeenten, politie en de horecabranche zoeken naar maatregelen om de goede sfeer te bevorderen, agressie te voorkomen en agressief gedrag te hanteren. Deze partijen geven dikwijls aan te vermoeden dat drugsgebruik – al dan niet in combinatie met alcohol – een belangrijke rol speelt bij agressief gedrag. Wat is precies de rol van drugs bij het ontstaan van agressie en hoe zit het met de combinatie van drugs en alcohol? Deze infoshet zet de feiten op een rij en beschrijft een aantal interventies die ingezet kunnen worden.

Drugs en uitgaan

Jongeren die uitgaan gebruiken meer drugs en alcohol dan leeftijdgenoten die dat niet doen. Vrijwel altijd is het hun bedoeling om de feestvreugde te vergroten, muziek en dansen intenser te beleven en een dimensie toe te voegen aan de sociale contacten. Soms lijken drugs gebruikt te worden met het oog op het uitlokken van of het meedoen aan gewelddadige confrontaties. Uit **onderzoek in 2008 en 2009** bleek dat van bezoekers van clubs en discotheken 9% regelmatig XTC gebruikt, 5% cocaïne, 3% amfetamine en 2% GHB. Bij partybezoekers lagen de percentages hoger: 24% XTC, 12% cocaïne, 7% amfetamine en 5% GHB. Alcohol wordt door bijna iedereen gedronken. De meerderheid van de jongeren die één of meer soorten drugs gebruiken, combineert dit met alcohol.

Drugs en agressie

Recente cijfers over drugs en agressie zijn niet voorhanden. Oudere cijfers laten zien dat driekwart van de daders van uitgaansgeweld onder invloed is. In 84% van de gevallen ging het om alcohol en in 14% om een combinatie van alcohol en drugs. Personen die vaak dronken zijn en mannelijke gebruikers van cocaïne zijn het vaakst bij vechtpartijen betrokken.

De relatie tussen drugsgebruik en het ontstaan van agressie is complex. De verschillende soorten drugs hebben elk hun eigen effect. Bovendien wordt de werking beïnvloed door de geestelijke en fysieke toestand van degene die de drugs gebruikt en door de wisselwerking met de omgeving waarin gebruikt wordt. Hieronder een overzicht van de relatie tussen verschillende drugs en agressief gedrag.

- Stimulerende middelen (cocaïne, speed) maken de gebruiker zeer alert en vergroten de spierspanning in het lichaam. Ook de spieren in het gezicht zijn strakker en de ogen staan wijder open. Dit kan agressief overkomen en agressie uitlokken.
- Cocaïne en (in mindere mate) amfetamine (speed) leiden tot een zekere zelfverzekerdheid, egocentrisme en zelfoverschatting. Dit kan bij bepaalde persoonlijkheden tot agressie leiden, zeker wanneer de drugs juist om die reden gebruikt worden. Reactie van anderen op deze agressie kan vervolgens tot escalatie leiden.

Alcohol en agressie

Tussen alcoholgebruik en agressie bestaat een duidelijk verband. Bij alcoholgebruik ervaart de drinker minder remmingen, de zelfcontrole vermindert, hij beoordeelt sociale situaties minder goed, overschat zichzelf en is minder met de gevolgen van zijn gedrag op de lange termijn bezig. Of er ook werkelijk agressie ontstaat, is afhankelijk van de persoon en de omstandigheden. De infoshet **Alcohol en agressie** gaat verder in op deze relatie en geeft daarnaast een overzicht van hulpmiddelen en voorbeelden voor de aanpak van agressie in het uitgaansleven.

- In sporadische gevallen kan bij gebruik van cocaïne en speed een opwindingsdelier ontstaan. Bij een delier raakt de gebruiker gedesoriënteerd, in de war en hij kan zich zeer angstig voelen. Er is geen contact met deze persoon mogelijk. Dit gedrag kan agressief overkomen en agressieve reacties uitlokken.
- XTC geeft in principe een gevoel van samenzijn en harmonie. Iemand onder invloed van XTC is gevoeliger en beleeft alles intenser. Verkeerde opmerkingen of aanrakingen (van mensen in een publieke functie) kunnen daardoor agressie uitlokken.
- Verdovende middelen (alcohol, GHB) zijn niet agressieverhogend als ze in beperkte hoeveelheden gebruikt worden. Dat kan veranderen bij inname van grote hoeveelheden en in omstandigheden die agressie voeden.
- Bij hallucinogenen (cannabis, paddo's, LSD) wordt eventuele agressie veroorzaakt door het neveneffect van het middel. Bijvoorbeeld als iemand angstig wordt bij een *bad trip* of een psychose.

Effecten en risico's van combigebruik

Drugs worden vaak in combinatie met alcohol of met andere drugs gebruikt. De effecten van deze combinaties zijn onvoorspelbaar. Een combinatie kan resulteren in het versterken of verzwakken van de effecten van de afzonderlijke middelen of in nieuwe effecten.

De effecten en risico's van middelengebruik variëren **per combinatie**. In het algemeen geldt dat wanneer stimulerende middelen (cocaïne, speed, XTC) gecombineerd worden, ze elkaars

stimulerende werking versterken. Het risico op gezondheidsschade wordt daarmee ook groter. Bij een combinatie van verdovende middelen (alcohol, GHB) wordt de dempende werking van deze middelen versterkt. De kans op ademhalings- en hartritme-stoornissen neemt toe. De effecten van een combinatie van stimulerende en verdovende middelen verschillen. De werking van de afzonderlijke middelen kan zowel versterkt als afgezwakt worden. Het versterken of verzwakken van de (ongewenste) effecten van het andere middel kan reden zijn voor het gebruik van meerdere middelen. Cocaïne vermindert het gevoel van dronkenschap. Juist daarom wordt cocaïne wel met alcohol gecombineerd in het uitgaansleven.

Verondersteld wordt dat alcohol en cocaïne elkaar versterken en de combinatie ervan excessief agressief gedrag veroorzaakt. Er is echter weinig wetenschappelijk bewijs dat agressie bij deze combinatie groter is dan bij alcohol en cocaïne afzonderlijk. De combinatie van alcohol en cocaïne heeft wel meer agressieve gedachten tot gevolg.

Andere **agressieverhogende** factoren

Het gebruik van drugs is op zichzelf dus een risicofactor - al is die kleiner dan bij alcohol - voor het ontstaan van agressief gedrag in het uitgaanscircuit. Daarnaast zijn er factoren in de persoon en in de omgeving die agressie in de hand werken.

Individuele factoren

- Het gevoel dat tijdens het uitgaan andere regels gelden dan in het dagelijkse leven. Mensen voelen zich vrijer, ongeremder of permitteren zich agressiever gedrag.
- Het bewust opzoeken van conflicten vanwege een kick of als machtsvertoon.

- Het gevoel van vermoeidheid, provocatiedrang, frustratie.
- Het bezit van, dreiging met of gebruik van een wapen, zoals een mes, vuurwapen of een gebroken glas kan een agressieve of gespannen situatie doen escaleren.

Factoren in de omgeving

- Het waarnemen van ongeremd gedrag in de omgeving, zoals grof taalgebruik en schreeuwen.
- Het ervaren van drukte, harde muziek, hoge temperatuur en weinig bewegingsvrijheid.
- Het aanwezig zijn van veel dronken personen.
- Het ontbreken van sociale controle buiten de horecagelegenheid.
- Het treffen van groepen met een verschillende cultuur en achtergrond, waarbij het gedrag van een andere groep verkeerd geïnterpreteerd kan worden.

Combinatie van **interventies**

Interventies om agressie in het uitgaansleven te voorkomen en te hanteren kunnen gericht zijn op het alcohol- en drugsbeleid, op het signaleren en hanteren van beginnende agressie en op andere risicofactoren in de persoon en in de omgeving. Van een aanpak met maatregelen op al deze drie terreinen kan het meest verwacht worden. Hieronder enkele voorbeelden van maatregelen die ingezet kunnen worden.

Samenwerking

Samenwerking tussen veiligheids- en gezondheidsprofessionals en de horeca is de sleutel tot het succesvol voorkomen en hanteren van agressief gedrag in het uitgaanscircuit. De **Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (KVVU)** is een hulpmiddel voor lokale initiatieven om aan deze samenwerking vorm te geven. Iedere partij formuleert daarbij haar eigen inspanningsverplichting. Binnen het samenwerkingsverband kan ook afstemming worden gezocht voor maatregelen met een spanningsveld tussen veiligheidsaspecten, gezondheidsaspecten en de sfeer in het uitgaansgebied. Een voorbeeld van een dergelijke afstemming vond plaats aan het **Bassrulers** festival in Steenberghe in 2010. Ten slotte kunnen maatregelen en interventies goed worden gemonitord binnen een structurele samenwerkingsrelatie.

Probleemanalyse

Met behulp van de **Scanner Uitgaan, alcohol en drugs** kan in kaart worden gebracht welke agressieproblemen spelen in uitgaanssettings en welke partijen kunnen bijdragen aan oplossingen. Binnen de KVVU biedt de **module geweld** de mogelijkheid problemen op het specifieke gebied van uitgaansagressie te analyseren en gericht aan te pakken. Een ander hulpmiddel is het **Meetinstrumentarium Feitelijke overlast** van het ministerie van Veiligheid en Justitie. De politie is – al dan niet via een **gebiedsscan** – een onmisbare bron om het agressieprobleem nader in kaart te brengen.

Communiceren van normen

Eenduidige **gedragsregels** en het consequent naleven en handhaven van deze regels vormen een duidelijk signaal dat overmatig drinken en agressief gedrag niet worden getolereerd. Portiers spelen hierbij een belangrijke rol, zij staan letterlijk aan de voordeur van het beleid.

In **West-Friesland** is de basis gelegd voor een gesloten keten gericht op de preventie, signalering en zorg/opvang van psychosociale problematiek en overmatig alcohol- en drugsgebruik door jongeren. Naast vroegsignalering, voorlichting en preventie op scholen is intensief handhaven op verkoop en het gebruik van drugs in de horeca een speerpunt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een convenant Veilig Uitgaan en juridische instrumenten, zoals het aanscherpen van vergunningvoorschriften van evenementen en wordt artikel **13b Opiumwet** toegepast. Op basis van deze wet worden horecagelegenheden gesloten bij handel in drugs.

Gedrag horecapersoneel en inrichting

Voor horecapersoneel zijn er trainingen voor het signaleren van alcohol- en drugsgebruik en voor het omgaan met personen onder invloed, met agressie en met geweld. In deze trainingen is ook aandacht voor het **voorkomen van doorschenken** aan dronken personen. BarVeilig is een specifiek preventieprogramma om agressie en geweld in cafés en clubs te voorkomen en te verminderen. Het instrument bestaat uit een training die aandacht besteedt aan het omgaan met beginnende agressie. Ook is er een checklist ontwikkeld voor het maken van een inschatting in hoeverre de uitgaansomgeving het risico op agressie en geweld vergroot. Naast de inrichting van het bedrijf, zijn bijvoorbeeld ook warmte en drukte van invloed op het ontstaan van agressie. Met deze kennis kan de ondernemer de kans op agressie zo klein mogelijk maken.

Deurbeleid

Bij een **goed deurbeleid** is het optreden van beveiligingspersoneel niet agressief of confronterend, maar gericht op veiligheid en bescherming van de bezoeker. Een goed deurbeleid creëert een prettige en veilige omgeving voor bezoekers. Portiers kunnen bij de ingang drugs in beslag nemen en deponeren in drugskluizen. De kluizen hebben als doel ervoor te zorgen dat portiers niet met afgenomen drugs over straat hoeven om de vangst bij de politie af te geven. Via de kluizen zijn de in beslag genomen spullen direct buiten handbereik. De gemeenten **Den Haag**, Rotterdam en **Eindhoven** hebben hiermee ervaring. In de gemeenten Medemblik, Hoorn en Enkhuizen loopt een pilot met het **inzetten van drugshonden** bij de ingang van uitgaansgelegenheden. Bij drugsbezit krijgt de bezoeker een collectieve horecaontzegging opgelegd van de ondernemers.

Collectieve horecaontzegging

Wanneer ondernemers zich organiseren, kan het collectief van ondernemers overtreders uit alle aangesloten zaken weren, ook al is de overtreding maar in één zaak gepleegd. Nadat een horecaondernemer aangifte doet bij de politie gaat de procedure lopen. Een toetsingscommissie, bestaande uit een horecaondernemer en de wijkagent horeca, bekijkt of en voor welke duur iemand een **horecaontzegging** krijgt opgelegd. Deze maatregel staat los van het strafrechtelijk verloop van de zaak. Uitgaansgebieden in onder andere Utrecht, Amersfoort, Helmond en Apeldoorn gebruiken deze **collectieve horecaontzegging**. Daarbij wordt gewerkt met een beveiligde website met notoire geweldplegers in het uitgaansleven. Koninklijke Horeca Nederland ontwikkelde een **modelprotocol** om de collectieve horecaontzegging succesvol toe te kunnen passen.

Meer informatie

Heeft u vragen of behoefte aan advies over drugs en agressie? Neem dan contact op met onze **infodesk** of kijk op de website van het Centrum Veilig en Gezond Uitgaan (**dossier Uitgaansgeweld**).

Colofon

Het Centrum Veilig en Gezond Uitgaan (CVGU) is een samenwerkingsverband tussen het Trimbos-instituut en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Doel van deze samenwerking is om lokale beleidsmakers en -uitvoerders te ondersteunen om uitgaansproblemen zowel vanuit veiligheids- als gezondheidsperspectief aan te pakken. Het CVGU wordt gefinancierd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie van Veiligheid en Justitie.

UITGAVE: Centrum Veilig en Gezond Uitgaan. *Uitgaan moet voor iedereen leuk en gezellig blijven. Dat organiseren we het beste samen!*

TEKST: Floris Faes - Het CCV, Aukje Sannen - Trimbos-instituut. **ADVIES:** Jan Krul - Educare Groningen, Jurjen Bakker - Gemeente Kampen

ONTWERP EN VORMGEVING: VormVijf - Den Haag. **DRUK:** Tweede, herziene druk, juni 2011.

CONTACT: info@veiligengezonduitgaan.nl, www.veiligengezonduitgaan.nl, 030 - 295 94 90

COPYRIGHT: Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt, in enige vorm op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van de coördinator van het Centrum Veilig en Gezond Uitgaan.

PAPER OF ONLINE: Leest u de papieren versie van deze infosheet? In de online versie staan links naar voorbeelden en handige documenten. Deze links staan in de papieren versie als vetgedrukte tekst weergegeven. Ga voor de online versie naar www.veiligengezonduitgaan.nl.